

SYNODA V RÍMSKEJ DIECÉZE: CESTA VIERY MEDZI SVETLAMI A TIEŇMI¹

Krzysztof Trębski

Abstrakt:

Synodalita predstavuje základný, konštitutívny rozmer Cirkvi. Je hnacím motorom misionárskeho úsilia Cirkvi, ktoré energicky zdôrazňuje pápež František, schopným pretvoriť všetky stránky Cirkvi, aby sa jej zvyklosti, jazyk, štýl komunikácie a štruktúry stali adekvátnymi prostriedkami evanjelizácie súčasného sveta a nie iba stratégiami sebazáchovy. Tento príspevok, vychádzajúci zo skúmania jednotlivých etáp synodálnej cesty v Rímskej diecéze, sa usiluje o hlbšie porozumenie konceptu synodality. Predkladá niekoľko postrehov, ktoré vzišli z procesu širokospektrálneho načúvania realizovaného na diecéznej úrovni a ktoré majú bezpochyby potenciál prispieť k efektívnejšiemu priebehu synodálnej cesty v Taliansku i v celej Cirkvi.

Kľúčové slová: Synoda 2021 – 2023 – synodalita – diecézna fáza – Rímska diecéza.

ÚVOD

V apríli 2021 pápež František ohlásil začiatok synodálnej cesty celého Božieho ľudu s témou „Za synodálnu Cirkev: spoločenstvo, spoluúčasť a misia“. Táto cesta bola rozvrhnutá na niekoľko etáp: na diecéznu fázu (október 2021 – apríl 2022); kontinentálnu fázu (september 2022 – marec 2023) a univerzálnu fázu (október 2023).

Keďže žijem a pôsobím v Ríme, mal som možnosť z bezprostrednej blízkosti sledovať priebeh synodálnej cesty *ad caput mundi*, počnúc slávnostným otvorením univerzálnej synody, ktoré sa konalo 10. októbra 2021 v Bazilike sv. Petra, čo bol zároveň začiatok synodálnej cesty Rímskej diecézy.

¹ Publikovaný pozvaný príspevok z medzinárodnej vedeckej konferencie „Synodálna obnova života a misie Cirkvi: myslenie, spiritualita, rozlišovanie“ usporiadanej 21. októbra 2022 na RKCMF UK v Bratislave.

V nadväznosti na túto udalosť bol ustanovený diecézny tím, ktorého úlohou bolo koordinovať synodálnu cestu v spolupráci s diecéznym vikárom a Biskupskou radou Rímskej diecézy. Synodálna cesta sa začala stretnutím kňazov a diakonov a následne pokračovala vo farnostiach a spoločenstvách, stimulovaná posolstvom Talianskej biskupskej konferencie (CEI), ktoré bolo šírené medzi veriacimi. Talianski biskupi následne zverejnili „List mužom a ženám dobrej vôle“, ktorým sa začal proces synodálnych konzultácií v meste Rím.²

Synodálna cesta Rímskej diecézy sleduje časový oblúk siahajúci od roku 2021 do roku 2025, keď sa uzavrie v rámci slávania Jubilejného roka. Jej priebeh je rozčlenený do niekoľkých etáp:

- *začiatok synodálneho procesu (2021)* koordinovaný s prípravami na synodálnu cestu univerzálnej Cirkvi;
- *prvá fáza: zdola nahor (2022)*: zaangažovanie Božieho ľudu prostredníctvom procesu načúvania, hľadania a navrhovania riešení, odohrávajúceho sa na úrovni diecézy, farností a ostatných cirkevných štruktúr a spoločenstiev;
- *druhá fáza: z periférie do centra (2023)*: spoločné uvažovanie, dialóg a porovnávanie skúseností s ostatnými talianskymi katolíckymi;
- *tretia fáza: zhora nadol (2024)*: syntéza zhromaždených podnetov, vypracovanie pastoračných vízií a ich posúdenie;
- *jubileum 2025*: záverečná revízia na celonárodnej úrovni s cieľom uzavrieť absolvovanú cestu.

1 SYNODÁLNY CHARAKTER CIRKVI

Synodalita je konštitutívnym rozmerom Cirkvi.³ Poukazuje na to aj samotná etymológia slova *synoda*, ktoré pochádza z gréčtiny: skladá sa z predložky *σύν* (s, so) a z podstatného mena *ὁδός* (cesta). Toto slovo označuje cestu Božieho ľudu pri nasledovaní Krista, ktorý sám seba nazval „cestou, pravdou a životom“ (Jn 14,6), a vzťahuje sa aj na skutočnosť, že prví kresťania boli nazývaní „učeníkmi cesty“ (porov. Sk 9,2; 19,9.23; 22,4; 24,14.22).

Vonkajším vyjadrením synodalita na úrovni univerzálnej Cirkvi je cirkulárna dynamika prebiehajúca medzi *consensus fidelium*, biskupskou ko-

² CONFERENZA EPISCOPALE ITALIANA. *Lettera alle donne e agli uomini di buona volontà*, Roma, 29.9.2021 [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: <https://camminosinodale.chiesacattolica.it/lettera-alle-donne-e-agli-uomini-di-buona-volonta/>.

³ FRANCESCO. *Discorso in occasione della Commemorazione del 50.mo anniversario dell'Istituzione del Sinodo dei Vescovi*, Città del Vaticano, 17.10.2015 [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html.

legalitou a primátom rímskeho biskupa. Dejinné okolnosti a konkrétne výzvy v určitých chvíľach s osobitnou naliehavosťou apelujú na Cirkev, aby na ne odpovedala, opierajúc sa pritom o vyššie uvedený základ. Cirkev je v týchto historických momentoch povolaná, aby s postojom vernosti pokladu viery a tvorivej otvorenosti voči hlasu Ducha Svätého pozorne načúvala všetkým subjektom tvoriacim spoločne Boží ľud⁴ a v atmosfére synodálnej synergie uviedla do pohybu všetky ministériá a charizmy prítomné v jej živote s cieľom rozlišovať a nachádzať nové cesty evanjelizácie, vedená pozorným načúvaním hlasu Ducha Svätého.⁵

Synodálna cesta nepredstavuje v prvom rade určitý typ operatívnej procedúry, ale najmä typický spôsob života a činnosti Cirkvi. Odvíja sa v dejinnom kontexte poznamenanom epochálnymi spoločenskými zmenami a kľúčovou paschou – Pánovým prechodom – odohrávajúcimi sa v živote Cirkvi, ktoré nemožno prehliadať: a práve uprostred námahy a bolesti vyplývajúcej z komplexnosti tohto kontextu, uprostred napätí a protirečení, ktoré generuje, sme volaní „ustavične skúmať znamenia čias a vysvetľovať ich vo svetle evanjelia“⁶. Synodalita predstavuje privilegovanú cestu Cirkvi, ktorá je ustavične volaná obnovovať sa skrze pôsobenie Ducha Svätého a pozorné načúvanie Božiemu slovu. Schopnosť predstaviť si alternatívnu budúcnosť pre Cirkev a jej inštitúcie, zodpovedajúcu vznešenosti poslania, ktoré jej bolo zverené, do veľkej miery závisí od rozhodnutia začať procesy načúvania, dialógu a spoločného rozlišovania, ktorých sa môžu zúčastniť všetci členovia Cirkvi a prispieť tak k obohateniu celého kresťanského spoločenstva. Na druhej strane rozhodnutie „kráčať spoločne“ je prorockým znamením pre celú ľudskú rodinu, ktorá nalieha potrebuje spoločný projekt schopný zasadzovať sa za dobro všetkých bez výnimky. Cirkev schopná budovať spoločenstvo a bratstvo, rozvíjať spoluúčasť a subsidiaritu, to všetko pri zachovaní vernosti posolstvu, ktoré má ohlasovať, sa dokáže postaviť po boku tých najchudobnejších a najposlednejších a prepôžičať im svoj hlas. Ak chceme „kráčať spoločne“, je potrebné umožniť Duchu Svätému, aby v nás stvárňoval skutočnú synodálnu mentalitu, a je potrebné s odvahou a slobodným srdcom vstúpiť do procesu obrátenia, ktorý nie je mož-

⁴ COMMISSIONE TEOLOGICA INTERNAZIONALE. *La sinodalità nella vita e nella missione della Chiesa*, 94 [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_20180302_sinodalita_it.html#_ftnref2.

⁵ COMMISSIONE TEOLOGICA INTERNAZIONALE. *La sinodalità nella vita e nella missione della Chiesa*, 53.

⁶ DRUHÝ Vatikánsky koncil. *Pastorálna konštitúcia o Cirkvi v súčasnom svete Gaudium et spes*, 4 [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: <https://kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/druhy-vatikansky-koncil/c/gaudium-et-spes>.

ný bez permanentnej reformy Cirkvi, ktorú vo svojej čiastkovej dimenzii ľudskej a pozemskej inštitúcie ustavične potrebuje.⁷

Synodálna cesta viditeľným spôsobom vyjadruje a podnecuje katolicitu Cirkvi, keďže odhaľuje dynamický spôsob, akým majú všetci členovia Božieho ľudu účasť na plnosti viery, a napomáha jej ohlasovaniu všetkým ľuďom a národom. Vychádzajúc z tohto konštatovania, pápež František opisuje dva navzájom úzko súvisiace ciele tohto procesu načúvania: „načúvanie Bohu natoľko intenzívne, že spolu s ním začujeme volanie jeho ľudu; načúvanie Božiemu ľudu natoľko intenzívne, že v jeho atmosfére budeme vdychovať Božiu vôľu, ktorú nás Pán povoláva plniť“.⁸

Táto cesta si na lokálnej úrovni vyžaduje:⁹

- otvorenosť pre nové veci, ktorá sa uskutočňuje prostredníctvom postoja pozorného načúvania a aplikovania optiky úprimného, širokospektrálneho dialógu, čím sa vytvára priestor pre vedenie zo strany Ducha Svätého;
- inklúziu a úctu k právam, dôstojnosti a názorom každého z účastníkov, ako aj odmietnutie predsudkov a škodlivých stereotypov, aby sa nik necítil byť vylúčený a marginalizovaný;
- dostupnosť, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa do synodálnej cesty mohol zapojiť čo najväčší počet osôb bez ohľadu na miesto bydliska, stupeň vzdelania, sociálno-ekonomický status, schopnosti, hendikepy a materiálne zdroje;
- citlivosť pre kultúrne rozdiely, aby bolo v lokálnych komunitách možné objasniť a sláviť bohatstvo rôznorodosti;
- rozlišovanie založené na presvedčení, že Boh pôsobí vo svete a my sme povolaní na to, aby sme pozorne počúvali, čo nám vnuká Duch Svätý;
- odmietnutie pocitu sebestačnosti a klerikalizmu, ktoré aj v dnešnej dobe charakterizujú niektoré cirkevné prostredia a mentalitu niektorých veriacich;
- prekonanie ideológií s cieľom vyhnúť sa úskaliu zdôrazňovania dôležitosti ideí na úkor reality života viery, ktorý prežívajú konkrétni ľudia celkom konkrétnym spôsobom;

⁷ CIBELLI, E. Camminare insieme nella vita concreta della Chiesa. In: ASTI, F., CIBELLI, E. (eds.). *La sinodalità al tempo di papa Francesco 2. Una chiave di lettura sistematica e pastorale*. Bologna: EDB, 2020, s. 4.

⁸ FRANCESCO. *Discorso alla cerimonia di commemorazione del 50° anniversario dell'istituzione del Sinodo dei Vescovi*, Città del Vaticano, 17.10.2015 [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html.

⁹ SINODO DEI VESCOVI. *Vademecum per il Sinodo sulla sinodalità*, Città del Vaticano, 2021 [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: <https://www.synod.va/it/news/vademecum-per-il-sinodo-sulla-sinodalita.html>.

- odvahu podeliť sa o vlastnú skúsenosť a transparentnosť pri procesoch pozývania na účasť, zaangažovania, inklúzie a zhromažďovania príspevkov zo strany účastníkov synodálnej cesty;
- dôkladne vypracované syntézy, ktoré budú verne odrážať celú škálu kritických i pochvalných pohľadov vrátane menšinových stanovísk;
- otvorenosť pre prorocké vanutie Ducha – pôvodcu obnovy a nositeľa nádeje.

2 PRIEBEH SYNODY

Cieľom synodálneho procesu, ku ktorému nás pozýva pápež František, je uviesť nás do pohybu, nasmerovať nás na cestu v atmosfére počúvania sa, vzájomného zdôverovania sa so svojimi myšlienkami a zámermi, aby sa stala viditeľnou skutočná tvár Cirkvi ako pohostinného domu s otvorenými dverami, kde prebýva Pán a ktorého dušou sú autentické bratské vzťahy. Z tohto dôvodu je naliehavo potrebné prežívať ho ako participatívny a inkluzívny proces týkajúci sa celej Cirkvi, ktorý ponúkne každému z jej členov – osobitne tým, ktorí sa z najrozličnejších príčin ocitli na periférii – príležitosť vyjadriť svoje názory a pocity a byť vypočutý, to všetko s cieľom budovať spoločenstvo Božieho ľudu.¹⁰

Cieľom Synody nie je vyprodukovať dokumenty, ale „dať vyklíčiť snom, podnieť prorocká a vízie, dať vykvetnúť nádeji, podnecovať dôveru, obväzovať rany, tkať pradivo vzťahov, kriesiť úsvit nádeje, učiť sa jedni od druhých a rozvíjať pozitívnu symboliku schopnú osvecovať myseľ, rozohrievať srdcia a prinavracat silu ochabnutým ramenám“.¹¹

Synoda je rozvrhnutá do niekoľkých fáz:

1. Diecézna fáza (október 2021 – apríl 2022). Ide o fázu načúvania, počas ktorej sú veriaci pozývaní stretávať sa, spoločne odpovedať na podnety vo forme otázok/obrazov/scenárov, navzájom sa počúvať a napokon poskytovať individuálne i skupinové „výstupy“ pozostávajúce z ich postrehov a návrhov. Primárny význam tejto prvej fázy synodálneho procesu spočíva v položení základu pre všetky ostatné fázy. Prvoradým cieľom diecéznej fázy však nie je zhromaždiť odpovede na podnety v dotazníku, ale ponúknuť čo naj-

¹⁰ SINODO DEI VESCOVI. Documento Preparatorio, Per una Chiesa sinodale: comunione, partecipazione e missione [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: <https://www.synod.va/it/news/documento-preparatorio.html>.

¹¹ FRANCESCO. *Discorso all'inizio del Sinodo dedicato ai giovani*, Città del Vaticano, 3.10.2018 [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2018/october/documents/papa-francesco_20181003_apertura-sinodo.html.

väčšiemu počtu osôb možnosť zažiť autentickú synodálnu skúsenosť vzájomného počúvania a spoločne prejdenej cesty vedenej vanutím Ducha Svätého. Syntéza, ktorú na záver tohto úsilia o načúvanie a rozlišovanie skoncipuje každá miestna cirkev, bude predstavovať jej konkrétny príspevok k synodálnej ceste univerzálnej Cirkvi.¹² Môže poslúžiť aj ako užitočný východiskový dokument, ktorý pomôže identifikovať ďalšie kroky miestnej cirkvi na ceste synodality.

2. Kontinentálna fáza (september 2022 – marec 2023). Cieľom tejto fázy je rozprúdiť na kontinentálnej úrovni diskusiu o texte prvej verzie *Instrumentum laboris*, pokračujúc v procese rozlišovania vo svetle kultúrnych špecifik typických pre ten-ktorý kontinent. Prvú verziu *Instrumentum laboris* zverejní a rozpošle Generálny sekretariát synody (v septembri 2022).

3. Univerzálna fáza (október 2023). Po skončení kontinentálnej fázy zašle Generálny sekretariát synody účastníkom riadneho zasadnutia Biskupskej synody druhú verziu *Instrumentum laboris*. V nadväznosti na to sa bude sláviť Biskupská synoda v Ríme (v októbri 2023).

4. Fáza uvádzania Synody do života. Jej cieľom je podnecovať nový spôsob prežívania spoločenstva, spoluúčasti a poslania Cirkvi, ktorý má preniknúť do všetkých miestnych cirkví na svete, aby sa Boží ľud stal skutočným východiskom i vyústením celého synodálneho procesu.

3 SYNODÁLNA CESTA V RÍMSKEJ DIECÉZE A VÝSLEDKY JEJ PRVEJ FÁZY

Synodálna Cirkev je načúvajúcou Cirkvou, vedomou si toho, že počúvať je viac než len počuť. Ide o vzájomné počúvanie sa, pri ktorom sa všetci účastníci majú čo naučiť. Boží ľud, biskupské kolégium, rímsky biskup – každý z nich načúva ostatným a všetci spoločne načúvajú hlasu Ducha Svätého.¹³

Synodálna cesta Rímskej cirkvi, ktorá sa začala v októbri 2021, dala vzniknúť syntéze, ktorá je výsledkom príspevkov zaslaných diecéznemu synodálnemu tímu. Všetky farnosti, rehoľné spoločenstvá, združenia a hnutia, ako aj jednotlivé diecézne úrady Rímskeho vikariátu boli požiadané o to, aby si

¹² COMMISSIONE TEOLOGICA INTERNAZIONALE. *La sinodalità nella vita e nella missione della Chiesa*, 79 [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_20180302_sinodalit_a_it.html#_ftnref2.

¹³ FRANCESCO. *Discorso in occasione della Commemorazione del 50.mo anniversario dell'Istituzione del Sinodo dei Vescovi*, Città del Vaticano, 17.10.2015 [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html.

zorganizovali sériu synodálnych stretnutí nesúcich sa v znamení spoločného počúvania Božieho slova, ktorého vodiacom líniou mali byť blahoslavenstvá alebo vybrané state zo Skutkov apoštolov. Následne sa mali rozdeliť do menších skupín, aby tam prebehlo osobné zdôverovanie sa realizované metódou načúvania a spoločného rozlišovania. Okrem toho bolo vyvíjané úsilie v smere povzbudzovania účastníkov synodálnych skupín k tomu, aby boli otvorení pre načúvanie hlasu všetkých spolupútnikov na synodálnej ceste a neuzatvárali sa vo svojej miestnej komunite.

Prvá fáza diecéznej synody Rímskej cirkvi vyniesla na svetlo spoločnú túžbu veriacich po Cirkvi, „ktorá sa nenechá vykázať do sakristií“; Cirkvi, ktorá je blízka ľuďom a ich problémom, ktorá „ide s kožou na trh“ tým, že ich prežíva „na vlastnom tele“, berúc na svoje plecia utrpenie bratov a sestier; Cirkvi, ktorá bude uvádzať do života náuku Druhého vatikánskeho koncilu a bude sa riadiť magisteriom pápeža Františka.

Ako celkom zjavná sa ukazuje túžba po Cirkvi, ktorá bude chudobnejšia a dôslednejšia než doteraz, ktorá bude „soľou zeme“ a nie „cukrovou posýpkou“; veriaci chcú Cirkev, ktorá by sprevádzala ľudí v ich konkrétnom živote a zaoberala sa reálnymi problémami, a nie Cirkev, ktorá uteká pred svetom zo strachu z konfrontácie a konfliktov. Bolo konštatované, že keď si Cirkev osvojuje „svetácky“ životný štýl, dostáva sa do područia prepriateho dôrazu na efektivitu, náboženského a morálneho rigorizmu, povrchnej pohostinnosti prežívanej na spôsob číro filantropickej pomoci blížnemu, spolupatričnosti pociťovanej ako uzavreté elitárstvo, medzigeneračných bariér, konfliktov súperiacich frakcií, pokusov uzatvárať kompromisy so svetom, ťažkostí s nadväzovaním autentických vzťahov, vytlačania viery na okraj kresťanského života či frustrácie oprávnených očakávaní veriacich, najmä mladých a „maličkých“ a ich marginalizácie.

V miestnej cirkvi tiež badať silnú túžbu počúvať a byť vypočutý, budujúce spoločenstvo a bratstvo. Ľudia, ktorí sa zúčastňujú na bohoslužbách, by chceli byť intenzívnejšie zaangažovaní do života Cirkvi vrátane ekonomického a administratívneho spravovania ich farností. Osobitne naliehavou sa ukazuje potreba dať väčší význam hlasu mladých ľudí vo farských inštitúciách vrátane procesov prijímania rozhodnutí.

Syntéza synodálnej cesty Rímskej diecézy¹⁴ vyniesla na svetlo predovšetkým skutočnosť, že veriaci vnímajú Cirkev ako vzdialenú, osobitne vo chvíľach, keď sú bezprostredne konfrontovaní s veľkými životnými otázkami týkajúcimi sa lásky, odpustenia, smrti, bolesti a večnosti. Ukazuje sa silná

¹⁴ DIOCESI DI ROMA. *Sintesi del Cammino Sinodale della Diocesi di Roma* [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.diocesidiroma.it/archivio/2022/diocesi/Sintesi_finale_del_cammino_sinodale_nella_diocesi_di_Roma_doc_1056.pdf.

potreba nájsť niekoho, kto im pomôže prejsť skúškami utrpenia. Cirkev je často vnímaná ako strnulá, neschopná držať krok s dobou, osobitne v otázkach, ktoré sú pre niektoré osoby mimoriadne páľčivé: sexualita, rozdielnosť pohlaví, potrat či koniec života. Badať nedostatočnú schopnosť komunikácie, dialógu, blízkosti, ako aj nedostatočnú schopnosť otvorene a poctivo čeliť týmto výzvam. Cirkevný svet je často vnímaný ako odtrhnutý od reality, ako len ťažko chápaný, že spoločnosť, v ktorej žijeme, už nie je kresťanská. Táto strata kontaktu s realitou spôsobuje, že mnohí veriaci sa necítia byť prijatí zo strany Cirkvi, čo okrem iného vedie k tomu, že dospievajúca mládež a mladí dospelí sa hromadne odvracajú od viery.

Účastníci stretnutí prvej fázy synodálnej cesty prejavili silnú túžbu začať obnovu Cirkvi budovaním vzťahov v spoločenstvách, ako aj túžbu po väčšej miere pastoračnej spoluzodpovednosti uskutočňovanej v znamení dialógu a vzájomného zdôverovania sa. Veriaci túžia po cirkevnom spoločenstve majúcom charakter rodiny, kde by každý z jeho členov cítil, že sa s ním ráta a že je pre ostatných dôležitý. Synodálne konzultácie tiež odhalili „smäd“ po autentických vzťahoch, milosrdenstve a odpustení spolu s túžbou byť prijatý a prijímať iných takých, akí sú, teda bez posudzovania a moralizovania. Veriaci si túžia osvojiť Ježišove city, celú jeho ľudskosť, ktorá nikoho neodmieta, ale každému ponúka svoju blízkosť preniknutú životodarnou silou evanjelia.

Predmetom kritiky sa stal pretrvávajúci „klérocizmus“, ktorý neraz spôsobuje, že Cirkev sa javí ako firma, kde je všetko organizované prostredníctvom plánov a programov, ako inštitúcia, ktorá sa usiluje vtesnať všetkých veriacich do jednej šablóny, ako „výdajné okienko“, pri ktorom sa konzumujú katechézy a sviatosti, namiesto toho, aby bola majákom vyžarujúcim jasné, prítlačivé, nikdy nehasnúce svetlo. Vo svetle týchto úvah sa farnosť mnohým javí ako zastaraný spôsob prežívania kresťanského spoločenstva, ktorý nezodpovedá potrebám našich čias. V tejto súvislosti udierajú do očí sekularizované farnosti, kde duchovný rozmer nie je považovaný za prioritu. Podobne ako farnosti, aj vnútorné priestory chrámov sa javia ako chladné, zanedbané, nepohostinné, navyše sú väčšinu času zatvorené a málokedy tam možno stretnúť kňaza.

Pokiaľ ide o vyjadrenia samotných kňazov, hovoria, že pociťujú potrebu mať viac príležitostí na vzájomné počúvanie a rozhovory so svojimi spolubratmi v kňazskej službe a s biskupmi, aby mohli spoločne prežívať svoje pastoračné ťažkosti i radosti, ako aj potrebu nachádzať si čas pre seba samých, aby dokázali zvládať námahu rastu a konštruktívne pristupovať k vlastnej krehkosti spojenej s jednotlivými životnými obdobiami. Chýbajú im ľudia, ktorí by ich skutočne vypočuli a úprimne sa zaujímali o ich fyzické, duševné i duchovné potreby. Celkovo vzaté možno povedať, že kňazi pociťujú túžbu po väčšej blízkosti medzi sebou navzájom i so svojimi biskupmi a tiež túžbu po intenzívnejšej prítomnosti pápeža na území Ríma. Taktiež si všimli, že niektorí kňazi stratili zo zreteľa svoju službu duchovných sprievodcov jednotli-

vých veriacich i celých spoločenstiev, no zároveň tým apelovali na potrebu odbremeniť kňazov od mimopastoračných povinností, aby sa mohli venovať dušpastierskej činnosti; vyjadrili aj túžbu po tom, aby farské spoločenstvo dokázalo poskytnúť starostlivosť a oporu správcovi farnosti i ostatným kňazom, ktorí s ním spolupracujú, a aby sa pre nich stalo skutočnou rodinou.

Seminaristi Rímskej diecézy vyzdvihli dôležitosť kňazskej formácie. Niektorí z nich však upozornili na to, že aj v seminároch naráža proces osobnej premeny mladého človeka na mnohé prekážky, okrem iného aj preto, že seminárna formácia nie vždy berie do úvahy psychologické špecifiká tejto vývinovej fázy osoby. Univerzitnú teologickú formáciu považujú za príliš teoretickú, nedostatočne prepojenú so životom a poukazujú na časté kolízie medzi študijnými povinnosťami a pastoračnou praxou. Seminaristi by chceli byť vo väčšej miere vypočutí, hľadajú rovnováhu medzi poslušnosťou a slobodou a túžia prežívať chvíle úprimných rozhovorov o vlastnom prežívaní.

Laici zaangažovaní do života Cirkvi konštatujú, že sa v nej často cítia byť nevypočutou menšinou a majú dojem, že sú tlačení do úlohy vykonávateľov rozhodnutí prichádzajúcich zhora. Pociťujú potrebu dostávať viac príležitostí na duchovnú, biblickú a teologickú formáciu, ako aj potrebu väčšej miery oceňovania a podnecovania ich angažovanosti v nezištnej službe bližným.

Príspevky rodín, ktoré obohatili prvú fázu synodálnej cesty, ukazujú, že pre život farského spoločenstva i dobro samotných rodín je veľmi plodnou skúsenosťou, ak majú možnosť čerpať z bohatstva duchovnosti i ľudskosti, ktoré predstavujú spoločenstvá rodín. Spomedzi túžob, ktoré vyjadrili rodiny, vystupuje do popredia najmä túžba byť prijatý zo strany farských spoločenstiev, a to takým spôsobom, že sa vezmú do úvahy ich konkrétne potreby a aktuálne etapy životného cyklu, najmä v prípade rodín s malými deťmi; veľmi naliehavou sa tiež ukázala potreba sprevádzania v partnerskom živote, najmä v prvých rokoch manželstva, čo úzko súvisí s pocitom určitého formačného vákua, ktoré nasleduje po fáze prípravy na manželstvo. Badať silný dopyt po pomoci a sprevádzaní pri rodičovstve, najmä v prípade rodín s dospelými deťmi. Ustavične sa opakujúcim motívom je volanie po Cirkvi, ktorá by poskytovala oporu rodinám, no zároveň by bola schopná učiť sa od nich, osvojujúc si rodinný štýl vzťahov vyznačujúci sa konkrétnosťou a ľudskou blízkosťou. Účastníci synodálnej cesty upozorňujú aj na to, že pastoračia rodín je vnímaná ako služba poskytovaná výlučne zosobášeným párom, čo v praxi znamená, že kohabitujúcim, oddeleným a rozvedeným osobám je venovaná len okrajová pastoračná pozornosť. V tomto kontexte sa javí ako kľúčové hľadať spôsoby, ako efektívne načúvať rodinám a vyššie naznačeným životným situáciám a ako rozvinúť štýl pastoračie, ktorý bude pozornejší voči aktuálne prebiehajúcim spoločenským zmenám. V súvislosti s rodinami napokon spomenieme ponuku, ktorá vzišla z ich prostredia: rodiny a spoločenstvá rodín prejavili ochotu podieľať sa na zodpovednosti za spravovanie (logistické, ekonomické, operatív-

ne) cirkevných majetkov, aby tak kňazom a zasväteným osobám bolo umožnené sústrediť sa vo väčšej miere na svoje primárne poslanie – pastoračnú službu.

Synodálna sonda do sveta mladých ukázala ich postupné vzdľaľovanie sa od svojich farských spoločenstiev, ktoré bolo urýchlené pandémiou. Menšina pozostávajúca z tých, ktorí sú aktívni vo svojich farnostiach, pritom často ostáva nevypočutá, respektíve neviditeľná. To je zrejme dôvodom, prečo – tak to naznačuje synodálna sonda – sú katolíci prežívajúci ranú fázu dospelosti (medzi 20. a 30. rokom života), pátrajúci po odpovediach na otázky viery a hľadajúci autentickú duchovnú cestu ochotní počúvať každého, kto im v tomto smere ponúkne nejakú alternatívu; dôvodom, prečo namiesto úprimného zdôverovania sa so svojimi obavami a svojou úzkosťou z rozhodovania sa uprednostňujú svojpomocne sformulované odpovede na spôsob „urob si sám“ a bez váhania siahajú po každej skúsenosti, ktorá „zaváňa“ duchovnom.

Mladí ľudia sa okrem iného sťažujú na fádne liturgické obrady, ktoré ich nechytajú za srdce aj preto, že výrazové prostriedky liturgie sú na míle vzdialené od ich jazyka. Slovo „Cirkev“ v nich evokuje predstavy súdov a predsudkov v etických, intímnych a osobných otázkach, akými sú pre nich najmä morálny život, sexualita, rozdielnosť pohlaví či eutanázia. Mladí ľudia apelujú na Cirkev, aby sa stala vernejším obrazom Boha, ktorý je zosobnením Lásky; hľadajú podnetnejšiu katechézu, ktorá by vhodným spôsobom využívala výrazové prostriedky digitálneho sveta i sociálnych médií a dala im tak možnosť poctivo sa konfrontovať s veľkými témami ľudského života (bolesť, smrť, etika) v jazyku, ktorý by bol konkrétny, primeraný dobe, v ktorej žijeme, jedným slovom v jazyku, ktorému rozumejú. Napriek ťažkostiam, s ktorými sa stretávajú, mladí ľudia túžia po Cirkvi vyznačujúcej sa empatiou a blízkosťou človeka, schopnou chápať jeho potreby a viesť s ním otvorený dialóg zahrňajúci všetky rozmery ľudskej osoby. Túžia hmatateľne zakúsiť, že sú spasení a bezvýhradne milovaní zo strany svojich spolupútnikov, túžia mať po boku ľudí, ktorí sa pre nich stanú svedkami Božieho otcovstva i materstva a dajú im zakúsiť Kristovu lásku.

Seniori, chorí a hendikepovaní veriaci vyzývajú Cirkev, aby načúvala ich volaniu naplnenému bolesťou a osamelosťou, ktorá je spôsobená stratou osobnej autonómie a pocitom zbytočnosti; chcú sa stať plnohodnotnou súčasťou života farnosti a túžia po sprevádzaní v ich duchovnom a sviatosťnom raste. Vyjadrili tiež túžbu po lepšej príprave farských spoločenstiev i samotných kňazov na to, aby boli schopní otvoriť náruč tým, ktorí majú psychické problémy, a sprevádzať ich rodiny po ceste viery.

Tieto úvahy a podnety, ktoré vzišli z procesu načúvania charakterizujúceho prvú fázu synodálnej cesty Rímskej diecézy, náležite zarezonovali v úvahe „Vo svetle diecéznej synodálnej cesty“ od kardinála Angela De Donatisa, rím-

skeho vikára, ktorú predniesol 28. júna 2022 v Lateránskej bazilike.¹⁵ Zdôraznil v nej skutočnosť, že už nežijeme v kresťanskej epoche a vieru nemožno predpokladať ako samozrejmosť, z čoho vyplýva, že synodálna cesta môže Cirkvi pomôcť identifikovať, ktoré z pastoračných „stavenísk“ sú rozhodujúce pre reformu Cirkvi, ak sa nemá stať len úpravou fasády, ale má ambíciu obnoviť ústredné postavenie evanjelizačného poslania v živote Božieho ľudu. Zo záverečnej syntézy príspevkov zozbieraných v Rímskej diecéze vyplynula identifikácia troch strategických „stavenísk“ obnovy Cirkvi – staveniska pozorného načúvania všetkým „mikrosvetom“ existujúcim v rámci súčasného sveta i Cirkvi, staveniska spoluzodpovednosti a formácie laikov a staveniska „zoštíhlenia“ cirkevných štruktúr. Ukázala sa tiež potreba znovuobjavenia prítomnosti a charizmy ženy, zapojenia mladých do života Cirkvi, inklúzie chudobných a otvorenosti voči lokálnej občianskej komunite. Súhrnne vyjadrené, miestna cirkev v Ríme si počas svojej synodálnej cesty uvedomila, že je povolaná opätovne a čoraz hlbšie objavovať svoju identitu „sviatosti pozornej starostlivosti“ voči osobám blízkym i vzdialeným.

ZÁVER

Synodálna cesta je cestou, ktorú v treťom tisícročí očakáva od Cirkvi Boh.¹⁶ Synodalita nie je ani tak izolovanou udalosťou či pôsobivým sloganom ako skôr konštitutívnu cestou Cirkvi, ktorá jej umožňuje obnovovať svoju pastoračnú činnosť a prispôbovať ju poslaniu Božieho ľudu v súčasnom svete. Rímska cirkev, ktorá je od počiatkov kresťanstva nazývaná *caput mundi*, je odhodlaná nanovo objaviť svoje materinské srdce schopné objat' celú ľudskú rodinu. Cieľom synodálneho procesu nie je poskytnúť prchavú samoúčelnú skúsenosť, ktorej výlučným obsahom je koncept synodality, ale ponúknuť celému Božiemu ľudu príležitosť na spoločné rozlišovanie a uvažovanie, akým spôsobom pokračovať v ceste tak, aby ho priviedla k tomu, že v budúcnosti sa stane synodálnejším spoločenstvom zjednoteným v Kristovi.

¹⁵ DIOCESI DI ROMA. *Alla luce del Cammino Sinodale Diocesano. Riflessione del Cardinale Vicario Angelo De Donatis*, Basilica San Giovanni in Laterano, 28.6.2022 [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: <https://www.diocesidiroma.it/documenti-cardinal-vicario-2022/>.

¹⁶ FRANCESCO. *Discorso in occasione della Commemorazione del 50.mo anniversario dell'Istituzione del Sinodo dei Vescovi*, Città del Vaticano, 17.10.2015 [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html.

Použitá literatúra

ASTI, Francesco, CIBELLI, Edoardo (eds.). *La sinodalità al tempo di papa Francesco 2. Una chiave di lettura sistematica e pastorale*. Bologna : EDB, 2020, ISBN 978-8810412473.

COMMISSIONE TEOLOGICA INTERNAZIONALE. La sinodalità nella vita e nella missione della Chiesa. In: *vatican.va* [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_20180302-sinodalita_it.html#_ftnref2.

CONFERENZA EPISCOPALE ITALIANA. Lettera alle donne e agli uomini di buona volontà, Roma, 29.09.2021. In: *camminosinodale.chiesacattolica.it* [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: <https://camminosinodale.chiesacattolica.it/lettera-alle-donne-e-agli-uomini-di-buona-volonta/>.

DIOCESI DI ROMA. Alla luce del Cammino Sinodale Diocesano. Riflessione del Cardinale Vicario Angelo De Donatis, Basilica San Giovanni in Laterano, 28.06.2022. In: *diocesidiroma.it* [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: <https://www.diocesidiroma.it/documenti-cardinal-vicario-2022/>.

DIOCESI DI ROMA. Sintesi del Cammino Sinodale della Diocesi di Roma. In: *diocesidiroma.it* [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.diocesidiroma.it/archivio/2022/diocesi/Sintesi_finale_del_cammino_sinodale_nella_diocesi_di_Roma_doc_1056.pdf.

DRUHÝ Vatikánsky koncil. Pastorálna konštitúcia o Cirkvi v súčasnom svete Gaudium et spes. In: *kbs.sk* [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: <https://kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/druhy-vatikansky-koncil/c/gaudium-et-spes>.

FRANCESCO. Discorso alla cerimonia di commemorazione del 50° anniversario dell'istituzione del Sinodo dei Vescovi, Città del Vaticano, 17.10.2015. In: *vatican.va* [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html.

FRANCESCO. Discorso all'inizio del Sinodo dedicato ai giovani. Città del Vaticano, 3.10.2018. In: *vatican.va* [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2018/october/documents/papa-francesco_20181003_apertura-sinodo.html.

FRANCESCO. Discorso in occasione della Commemorazione del 50.mo anniversario dell'Istituzione del Sinodo dei Vescovi, Città del Vaticano, 17.10.2015. In: *vatican.va* [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html.

SINODO DEI VESCOVI. Documento Preparatorio, Per una Chiesa sinodale: comunione, partecipazione e missione. In: *synod.va* [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: <https://www.synod.va/it/news/documento-preparatorio.html>.

SINODO DEI VESCOVI. Vademecum per il Sinodo sulla sinodalità, Città del Vaticano, 2021. In: *synod.va* [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné na internete: <https://www.synod.va/it/news/vademecum-per-il-sinodo-sulla-sinodalita.html>.

Synod in the Diocese of Rome: the path of faith between lights and shadows**Summary:**

Synodality represents a basic, constitutive dimension of the Church. It is the driving force giving life to missionary effort of the Church strongly emphasized by Pope Francis. Synodality is capable of reshaping all aspects of the Church in such a way that its customs, language, style of communication and structures become adequate means of evangelizing the contemporary world, and not just strategies of self-preservation. This contribution, based on the examination of the synodal way in the Roman Diocese, strives for a deeper understanding of the concept of synodality. It presents several incentives that emerged from the extensive process of listening realised at the diocesan level which undoubtedly have the potential to contribute to a more efficient proceeding of the synodal way in Italy and the entire Church.

Key words: *Synod 2021 – 2023 – synodality – diocesan phase – diocese of Rome.*

doc. ThLic. Krzysztof Trębski, PhD.
Trnava University
Department of Family Studies